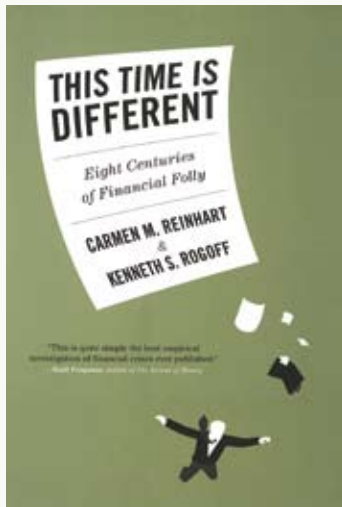

Kirjat

Vaikka nykyisen talouskriisin päätyminen on vielä hämärän peitossa, kriisi on synnyttänyt nopeasti laajentuvan kirjallisuuden, jossa sitä tarkastellaan eri näkökulmista. Marylandin yliopiston professori Carmen M. Reinhart ja Harvardin yliopiston professori Kenneth S. Rogoff asettavat kirjassaan nykykriisin historiallisiin puitteisiinsa.

Kirjoittajien perusviesti on, että olemme olleet tässä tilanteessa aiemminkin. He korostavat finanssikriisien olleen samankaltaisia, vaikka ne ovatkin tapahtuneet hyvin erilaisissa maissa ja eri aikakausina. Keskeinen kriisejä yhdistävä tekijä on liiallinen velkaantuminen – olipa se sitten julkista velkaa, pankkien velkaa tai yritysten ja kotitalouksien ottamaa velkaa. Liiallinen velkaantuminen altistaa taloudet luottamuskriiseille, mikä on vuosisatojen kuluessa johtanut lukuisiin, ehkä hämentävälläkin tavalla samankaltaisiin finanssikriiseihin.

Reinhartin ja Rogoffin kirjan keskeisin ansio on siinä esitetty poikkeuksellisen laajaan tilasto- ja muuhunkin aineistoon perustuva finanssikriisien vertaileva tarkastelu. Tässä suhteessa kirja on ainutlaatuinen, koska tavallisesti finanssikriisejä käsittelevät kirjat ovat joidenkin keskeisten kriisien kerronnallisia kuvauksia tai analyyssejä. Kirjoittajat ovat keränneet aineistonsa 66 maasta ja aikaväliltä, joka ulottuu

Carmen M. Reinhart ja Kenneth S. Rogoff:

This Time Is Different – Eight Centuries of Financial Folly

Princeton: Princeton University Press, 2009, 463 s.

Pekka Sauramo
Erikoistutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos
pekka.sauramo@labour.fi

pisimmillään 1100-luvulle. Aineisto sisältää maakohtaisia tietoja muun muassa veloista, ulkomaankaupasta, kansantulosta, inflaatiosta, valuuttakursseista, koroista ja raaka-aineiden hinnoista. Siten se tarjoaa erittäin hyvät mahdollisuudet eri maista saatujen kokemusten vertaamiseen ja yleistämiseen.

Reinhart ja Rogoff määrittelevät aineistonsa avulla erilaisia finanssikriisien tyyppisiä (esimerkiksi inflaatiokriisit, valuuttakriisit, pankkikriisit ja valtion ylivelkaantumiseen liittyvät kriisit) ja käyttävät niitä kriisien identifioimisessa ja niiden vakavuuden kuvaamisessa. Kirjoittajien keräämään aineistoon kuuluu myös Suomi. Pankkikriisien joukossa Suomen 1990-luvun alun lama kuuluu kirjoittajien luokittelussa viiden pahimman toisen maailmansodan jälkeisen kriisin joukkoon.

Nykykriisille vetää vakavuudessaan vertoja ainoastaan 1930-luvun suuri lama, koska kirjoittajien luokittelussa ne ovat taloushistorian ainoat maailmanlaajuiset finanssikriisit. Vaikka finanssikriisien historiassa onkin monta kriisiä,

jotka koskettavat samanaikaisesti useampaa maata, kirjoittajien ryhmittelyssä vain näitä kahta kriisiä voi pitää globaaleina. Maailmanlaajuisten kriisien yksi erityispiirre on se, ettei maailmantalous kokonaisuutena pysty elpymään viennin vedolla. Siksi ne voivat olla poikkeuksellisen pitkiä.

Finanssikriisien yhtäläisyyksiä etsiessään kirjoittajat korostavat jo kirjan otsikossa esillä olevaa piirrettä. Kriisejä edeltävän nousukauden aikana tyypillisesti saatetaan ajatella, että tällä kertaa kaikki on toisin – nousu on tukevalla pohjalla muun muassa siksi, että aiemmin tehdyistä virheistä on opittu. Tämän harhaluulon vallassa ovat eri aikoina olleet lukemattomat sijoittajat ja myös talouspoliittiset päätöksentekijät. Tuorein versio tästä koettiin ennen nykyistä kriisiä. Yhdysvalloissa keskuspankin pääjohtaja Alan Greenspan oli harhaluulon ehkä näkyvin edustaja.

Reinhartin ja Rogoffin finanssikriisien samankaltaisuutta korostavasta johdopäätöksestä seuraa, ettei talouksien institutionaalisilla puitteilla ja niiden

muuttumisilla ole juurikaan merkitystä finanssikriisien syntymisen kannalta. Ne ovat talouden institutionaalisista puitteista riippumattomia. ”Maat, instituutiot ja rahoitusinstrumentit muuttuvat, mutta ihmisluonto ei”, kirjoittajat toteavat. Olivatpa institutionaaliset puitteet lähes mitkä tahansa, rahaa käyttävä ihminen saa aikaiseksi finanssikriisiksi luonnehdittavan kriisin.

Reinhart ja Rogoff menevät liiankin pitkälle ihmisluonnon, erityisesti ihmisen ahneuden, korostamisessa ja talouksien institutionaalisten puitteiden vähättelyssä. Näkemyksen varaan on esimerkiksi mahdotonta rakentaa talouspoliittista ohjelmaa, jonka avulla finanssikriisejä voitaisiin edes yrittää ehkäistä. Kirjoittajille, jotka ovat koonneet ainutlaatuisen aineiston finanssikriisien historiasta, eri vuosisatoina toteutuneiden kriisien samankaltaisuuden korostaminen on luonnollisesti ymmärrettävää. Erojen etsiminen ja niiden painottaminen voi olla toisenlaisesta näkökulmasta tehtyjen tutkimusten tehtävä. ■